

формирования профессионального мастерства у будущих преподавателей высших педагогических учебных заведений. Рассматривается сущность понятий «критерий» и «показатель». Определены и охарактеризованы критерии и показатели профессионального мастерства у будущих преподавателей высших учебных заведений.

Ключевые слова: образование, профессиональное мастерство, подготовка, будущий преподаватель, критерий, показатель, уровень.

Summary. Pershyna L. V. The characteristics of the criteria and indexes of the professional skill formation level of future teachers of higher pedagogical educational establishments. The article is dedicated to the problem of professional skills formation of future teachers of higher pedagogical educational establishments. It gives the meaning of the notions «criteria» and «indices», defines and describes the criteria and indices of the professional skill of future teachers of higher pedagogical educational establishments.

Key words: education, professional skill, training, future teacher, criterion, index, level.

УДК 378.37

О. В. Плахотнік, Т. П. Спіріна

ПІДГОТОВКА СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ У СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ АНДРАГОГІКИ

Розглянуто проблему підготовки фахівців соціально-педагогічної сфери у системі неперервної освіти, що передбачає професійний розвиток дорослих людей, зокрема соціальних педагогів.

Ключові слова: андрагогіка, освіта, соціальний педагог.

Постановка проблеми. Головне в системі освіти визначають люди – ті, хто навчає, і ті, кого навчають – їх ініціатива, творча активність, нестандартність мислення, прагнення до відновлення й новаторства. Проблема виховання відповідальної, талановитої особистості, яка спроможна реалізувати власні життєві цінності, набуває важливого значення в системі професійної підготовки фахівців соціальної педагогіки. Це підвищує вимоги до навчально-виховного процесу у вищій школі, яка готує спеціаліста як фахівця нової генерації, що відповідає європейському стандарту професійної підготовки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні та практичні проблеми сучасної педагогічної освіти на засадах андрагогіки досліджували С. Змейов, С. Болтівець, Н. Протасова. Закономірності підготовки дорослих у системі безперервної освіти як суб'єктів діяльності стали предметом дослідження таких науковців: С. Вершловського, О. Чернишової. Проблеми творчої активності людей у різні періоди дорослості вивчав Б. Ананьєв. Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Система підготовки соціальних педагогів базується на принципах неперервної професійної освіти: гуманізації, гуманітаризації, демократизації, безперервності, інтеграції, індивідуалізації та передбачає професійний розвиток дорослих людей, зокрема соціальних педагогів.

Незважаючи на значну кількість наукових праць щодо різних аспектів професійної підготовки соціальних педагогів, дослідження андрагогічних засад підготовки фахівців соціальної сфери потребує подальшого ґрунтовного вивчення.

Мета статті – розгляд питань професійної підготовки соціальних педагогів на засадах андрагогіки.

Виклад основного матеріалу. Професіоналізм фахівця соціальної сфери формується й розвивається в системі професійної освіти та позначає високий рівень готовності соціального педагога будувати взаємостосунки на основі діалогу на рівних, впливати на

спілкування, стосунки між людьми, на ситуацію в мікросоціумі [3]. Оскільки, йдеться мова про освіту дорослих людей, потрібно наголосити, що андрагогічні засади можна диференціювати на ті, що віддзеркалюють закономірності навчання дорослих людей взагалі, а також ті, що пов'язані з системою неперервної педагогічної освіти.

За визначенням Н. Ничкало, андрагогіка охоплює теоретичні та практичні проблеми освіти, навчання й виховання дорослих [4]. Андрагогіка розкриває закономірності, педагогічні та психологічні фактори ефективної освіти, навчання та виховання дорослих, розробляє методичні системи навчально-виховної роботи з окремими дорослими та групами [1].

Важливо відзначити, що за визначенням М. Ноулза, доросла людина – це, та, хто, по-перше, поводить себе як доросла, тобто виконує дорослі ролі (соціологічне визначення), і, по-друге, та, чия самосвідомість є самосвідомістю дорослої людини (психологічне визначення) [5]. Людина є дорослою в тій мірі, у якій вона усвідомлює власну відповідальність за своє життя.

Тому, до специфічних функцій соціального педагога можна віднести розвинуте почуття відповідальності, потребу в піклуванні про інших і потребу в передачі своїх знань і свого життєвого досвіду іншим; здатність до активної участі в професійній діяльності, забезпечення цілеспрямованого впливу всіх соціальних інститутів на поведінку та діяльність клієнта, участь у програмуванні та прогнозуванні процесу соціального розвитку конкретної особистості, мікросоціуму, організовує соціально-педагогічну діяльність дорослих та дітей, сприяє питанням працевлаштування, професійної орієнтації та адаптації.

Досліджуючи закономірності підготовки дорослих у системі освіти як суб'єктів діяльності, С. Вершловський констатує, що освітня сфера підпорядкована провідним цілям особистості: професійним, сімейним, соціально-педагогічним. Тому освіта залежить від інтересів та здібностей суб'єкта, його потреб, які визначаються життєвою ситуацією. Доросла людина орієнтується на практичний результат навчання, який дозволяє застосувати нові знання та вміння, набути нову професію, підвищити свій соціальний або професійний статус [5].

Освіта збагачує не лише ставлення дорослого до навколишнього світу, а й до самого себе. Ці дві функції освіти стосовно дорослого можна виокремити лише умовно. Здатність до збагачення предметної діяльності можлива лише за умови збагачення власного «Я». З іншого боку, розвинена самосвідомість є передумовою активної взаємодії особистості з середовищем.

Розвиток особистості дорослого в процесі навчання, підкреслює С. Вершловський, відбувається якщо знання та вміння: є особистісно значущими; ураховують нові досягнення науки в певній сфері професійної діяльності; можуть бути застосовані в предметно-практичній діяльності; мають інтегрований характер, адже соціальний педагог на практиці вирішує не одну, а комплекс проблем: психологічні, соціальні, медичні, правові, екологічні.

Андрагогіка ґрунтується на знаннях про дорослу людину з урахуванням її вікових особливостей, освітніх і життєвих потреб, досвіду, здібностей і можливостей. Соціальні педагоги підкреслюють активність, самостійність дорослої людини в навчанні, її прагнення до максимального врахування власного життєвого, соціального, професійного досвіду, який використовується як важливе джерело навчання.

Андрагогіка дозволяє фахівцям соціальної педагогіки виокремити ті методи освіти дорослих, які найбільшою мірою сприяють практичній підготовці, у результаті якої вони опановують навичками виявляти рівні сформованості колективу й особистості, ставити і вирішувати завдання їх подальшого розвитку з урахуванням готовності до майбутньої діяльності; моделювати складні професійні ситуації,

відбирати і застосовувати засоби для досягнення поставлених цілей, вимірювати отриманий результат, співвідносити його з поставленими цілями. Це створює передумови для діалогу соціального педагога з дорослим клієнтом, ставить його в позицію дослідника, який виробляє власні рішення.

Для вдосконалення педагогічної освіти фахівців соціальної педагогіки важливими є вихідні положення андрагогіки, сформульовані С. Змейовим. Тому, хто навчається, стверджує учений, належить провідна роль у процесі свого навчання. Доросла людина навчається для вирішення важливої життєвої проблеми і досягнення конкретної мети, тому прагне до самореалізації, до самостійності, до самокерування й усвідомлює себе такою. Автор визначив основні андрагогічні принципи, які покладені в основу теорії навчання дорослих: пріоритет самостійного навчання, принцип спільної діяльності, принцип опори на досвід того, хто навчається, індивідуалізація навчання, системність навчання, контекстність навчання, принцип актуалізації результатів навчання, принцип елективності навчання, принцип розвитку освітніх потреб, принцип усвідомленості навчання [2].

Андрагогічні принципи неперервної освіти також обґрунтовує Н. Протасова: індивідуальний досвід та розвиток індивідуальних освітніх потреб; створення умов та свободи вибору, проблемно-ситуативної організації навчання; стимулювання розвитку творчого потенціалу та морально-вольової сфери особистості; актуалізація результатів навчання. Закономірним, на думку вченої, є також взаємозв'язок неперервної освіти з активною самоосвітою, саморозвитком, самовихованням [6].

У працях Н. Протасової визначено такі завдання системи неперервної освіти педагогів, як відновлення, оновлення, поглиблення необхідних загальноосвітніх та професійних знань, умінь та навичок фахівця; сприяння набуттю професійного досвіду та професійної адаптації фахівця; створення умов для підвищення загальнокультурного рівня фахівця, розвитку його інтелектуального та творчого потенціалу; подолання існуючих стереотипів і зміна професійних та особистісних установок відповідно до сучасних вимог, а також стимулювання самоосвіти та саморозвитку фахівця.

Якщо соціальний педагог усвідомлює себе як професіонала, активного суб'єкта соціально-педагогічної діяльності, то він прагне реалізувати себе в професійній сфері, що, у свою чергу, зумовлює формування освітніх потреб. Набуті нові знання, вміння та навички зумовлюють якісно новий рівень здійснення професійної діяльності.

Діяльність соціальних педагогів специфічна, її закономірності визначаються андрагогікою – теорією навчання дорослих. Саморозвиток і самореалізація відбуваються в загальному контексті розвитку професіоналізму, на що й спрямовується спільна діяльність суб'єктів професійної освіти. Фахівці не лише забезпечують умови для професійного розвитку інших, а й самі набувають професіоналізму в процесі взаємодії з тими, кого навчають.

Висновки. Оскільки доросла людина, як правило, займається конкретною справою, її потреба в навчанні буде повною мірою пов'язана з основною професійною діяльністю, а також із виконанням інших соціальних ролей, тому вона буде переслідувати досить конкретні, практичні й реальні цілі – до процесу навчання вона буде ставитися свідомо й відповідально. Тобто, доросла людина навчається вмотивовано. Такі вихідні положення андрагогіки мають враховуватись у системі неперервної освіти.

Список використаної літератури

1. Болтівець С. Андрагогіка як вчення про удосконалення дорослої людини / С. Болтівець // Післядипломна освіта в Україні. – 2001. – № 1. – С. 47–49.
2. Змеев С. Андрагогика : теоретические основы обучения взрослых / С. Змеев. – М. : ПЕР СЕ, 2003. – 207 с.
3. Кузьмина Н. Предмет акмеологии / Н. Кузьмина. – СПб., 2000. – 186 с.

4. Ничкало Н. Неперервна професійна освіта як філософська та педагогічна категорія / Н. Ничкало // Неперервна професійна освіта : теорія і практика : наук.-метод. журн. – 2001. – Вип. 1. – С. 9–22.
5. Образование взрослых : опыт и проблемы / под ред. С. Вершловского. – СПб. : Знание, 2002. – 165 с.
6. Протасова Н. Методологічні основи розвитку та вдосконалення системи післядипломної освіти фахівців / Н. Протасова // Післядипломна освіта в Україні. – 2002. – № 2. – С. 7–11.

Одержано редакцією 26.02.2012
Прийнято до публікації 15.03.2012

Аннотация. Плахотник Ольга Васильевна, Спирина Татьяна Петровна. Подготовка социальных педагогов в системе непрерывного образования на основе андрагогики. Рассмотрена проблема подготовки специалистов социально-педагогической сферы в системе непрерывного образования, что предполагает профессиональное развитие взрослых людей, в том числе социальных педагогов.

Ключевые слова: андрагогика, образование, социальный педагог.

Summary. Plakhotnik O. W., Spirina T. P. Preparation of social teachers in the system of lifelong education on the basis of andragogics. The problem of social pedagogical sphere specialists' education in the system of lifelong education that envisages adults' professional development including social teachers is suggested in the article.

Key words: andragogics, education, social teacher.

УДК 364-053.81 (73+430)

О. В. Полозенко

АНДРАГОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ

Окреслено професійно значущі особистісні якості й уміння лікарів ветеринарної медицини, сукупність знань із психології, які необхідні їм у професійній діяльності. Доведено, що психологічну підготовку майбутніх лікарів ветеринарної медицини доцільно здійснювати з урахуванням принципів андрагогіки.

Ключові слова: психологічна підготовка, принципи андрагогіки, андрагогічний підхід, лікар ветеринарної медицини, сталий розвиток.

Постановка проблеми. Сучасне розуміння концепції сталого розвитку бере до уваги не лише економічний та екологічний аспект, а й соціальний. Розвиток природи і суспільства взаємопов'язані. Нині існує потреба в надзвичайних зусиллях людства в тому, щоб змінюючи особистісний чинник загальнопланетарного розвитку, підпорядкувати діяльність людей об'єктивним законам функціонування екосистем і таким чином зберегти існування людства. На думку А. Садовенка, однією з головних передумов реалізації сталого розвитку є перетворення людини з об'єкту у суб'єкт глобального розвитку і визначення напрямів зміни сутності людини як особистості у сукупності її виявів (біологічної, соціальної, трудової) [1, 27]. Людина трудова формується на основі здатності виконувати певні обсяги роботи та психологічних якостей, що характеризують її як людину соціальну, включно з її емоційними, світоглядними, етичними й естетичними особливостями.

Досягнення мети сталого розвитку суспільства є неможливим без відповідної трансформації суспільної свідомості, усвідомлення, розуміння кожним індивідом власної відповідальності за майбутнє.

Нині у всьому світі сільське господарство розглядається як один із основоположних чинників економічного і соціального розвитку. Від стану справ у сільському господарстві залежить як подолання бідності, так і енергетичної залежності

ВІСНИК

ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

За матеріалами

*VI Міжнародної науково-практичної конференції
„Інноваційні процеси в освітньому просторі:
доступність, ефективність, якість”,
присвяченої 10-річчю Українського відділення МАНПО*

№ 22 (257) листопад 2012

Частина VIII

Засновано в лютому 1997 року (27)

Свідоцтво про реєстрацію:

серія КВ № 14441-3412ПР,

видане Міністерством юстиції України 14.08.2008 р.

Збірник наукових праць внесено до переліку

наукових фахових видань України

(педагогічні науки)

Постанова президії ВАК України від 14.10.09 №1-05/4

Журнал включено до переліку видань реферативної бази даних

„Україніка наукова” (угода про інформаційну співпрацю

№ 30-05 від 30.03.2005 р.)

Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради

Луганського національного університету імені Тараса Шевченка

(протокол № 3 від 26 жовтня 2012 року)

Виходить двічі на місяць